

“Сәламәтлек мөмкинлекләре чикләнгән балалар өчен Әлмәт интернат-мәктәбе”
дәүләт бюджет гомуми белем учреждениесе

Педагогик
киңәшмә утырышында каралды
“29”август 2023 ел.
Интернат мәктәбе директоры
Л.Р.Мартынова
Боярык белән кертелде № 98-0
“ 31”август 2023 ел

Знче ГУО сыйныфы өчен
туган (татар) теле предметы буенча
эш программасы (Трофимова)
Атнага 0,5 сәгать, елга 17 сәгать

Төзүчесе:
укытучы Шипилова В.В.

Килешенгән:
Директор урынбасары _____ И.Б.Шарифуллина

МБ утырышында каралды, беркетмә №1 “28 ”августа 2023 ел
МБ җитәкчесе _____ Л.Ю.Сайфутдинова

Әлмәт 2023 ел

Туган (татар) теленнән эш программасы

3нче сыйныф

Сыйныф: 3 нче сыйныф

Укытучы: Шипилова В.В.

Программа: Татарстан Республикасы Мәгариф министрлыгы тарафыннан тәкдим ителгән “Рус телендә урта (тулы) гомуми белем бирү мәктәбендә татар телен укыту программасы” (татар балалары өчен): 1-11 нче сыйныфлар. – Казан: Татарстан китап нәшрияты, 2011. (авторлары: Ф.Ф. Харисов, Ч.М. Харисова, В.А. Гарипова), укыту планы һәм эш программасы положениесенә нигезләнеп төзелде.

Дәреслек: Р.З.Хәйдәрова, Г.М. Ахметзянова, Л.А. Гиниятуллина “Күңелле татар теле” (ике кисәкле) Казан “Татармультфильм”,

Уку предметы буенча 3 нче сыйныфта укудан эш программасына аңлатмалы язу.

Эш программасы түбәндәге документларга нигезләнеп төзелде:

1. Россия Федерациясенең “Россия Федерациясендә белем бирү турында”гы Законы (21.12.2012, №273-ФЗ)
2. Россия Федерациясенең “Россия Федерациясе халык телләре турында”гы Законы (25.10.1991, №1807-1, ред.12.03.2014)
3. Сәламәтлек мөмкинлекләре чикләнгән укучылар өчен ФГОС нигезендә башлангыч гомуми белем бирү буенча жайлаштырылган төп гомуми белем бирү программасы.
4. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының "Инвалид балаларны өйдә тәрбияләү һәм уку тәртибе һәм инвалидларның белем алу мөмкинлеген тәэмин итү буенча социаль ярдәм күрсәтүнең өстәмә чаралары турында" 16.06. 2008 ел, 401 нче карары.
5. Татарстан Республикасының “Мәгариф турында”гы Законы (22.07.2013, № 68-ЗРТ)
6. “Татарстан Республикасының халык телләре турында” Законы (8.07.1992, №1560-ХП; ред. 12.06.2014 №53-ЗРТ)
7. Авторлык программасы: Урта (тулы) гомуми белем бирү мәктәбендә рус телле балаларга татар телен коммуникатив технология нигезендә уку программасы(1 — 11 нче сыйныфлар) /Төзүче-авторлар: Р.З. Хәйдәрова, Р.Л.Малафеева, Казан:2018
8. Әлмәт интернат мәктәбендә дисциплина, предмет, уку курсларының эш программалары раслануы, эшләү тәртибе, структура нигезләмәсе 1.09.21 № 79-О.
9. Татарстан Республикасы Әлмәт-интернат мәктәбенең 2023-2024 нче уку елына программасы.
10. Татарстан Республикасы Әлмәт-интернат мәктәбенең 2023-2024 нче уку елына базислы уку-укуту планы.
- 11.Татарстан Республикасы Әлмәт-интернат мәктәбенең 2023-2024 нче уку елына эш программасы турында нигезләмә (локальный акт).

Эш программасының эчтәлеге

Татар теленен уку планында тоткан урыны.

ФДГББС күрсәтелгәнчә, төп белем бирү этабы гомуми урта(тулы) белем бирүнең нигезе һәм, балаларда белем һәм күнекмәләр булдыру белән беррәттән аларның уку эшчәнлеген формалаштыруга да нигез сала. Гомуми уку күнекмәләрен үстерүне төп максатлар рәтенә куя. Татар теле, танып белү чарасы буларак, укучыларның фикер йөртү, интеллектуаль һәм ижади сәләтләрен үстерүгә хезмәт итә.

Төп мәктәп курсында 3 нче сыйныфта татар телен өйрәнүгә атнасына 3 сәгать вакыт бирелгән (елга 102 сәгать). Әлмәт интернат мәктәбендә татар теленнән 1 сәгать бирелә. Татар телен өйрәнү өчен бирелгән сәгатьләр санын бүлү стандарт, программа һәм дәреслек эчтә^{леге} нигезендә башкарыла.

Яңа стандарттагы иң мөһим таләп мондый: мәктәпне тәмамлаганда, «укучы үз алдына максат куярга һәм аны тормышка ашыру юлларын үзе таба алу дәрәжәсенә күтәрелергә тиеш». Бу – яңа стандартта эшлекле белем дип атала. Эшлекле белем – стандарт керткән яңалыкның әһәмиятле эчтә^{леген} ачып бирүче иң гомуми төшенчә. Белем алу гамәлләренең структурасын һәм принцибын стандарт үзе аңлата:

Татар теле белем бирү өлкәсендә тел белеме, психология, дидактика һәм башка чиктәш фәннәр белән тыгыз бәйләнгән. Өйрәнелә торган материалның эчтәлеге һәм характеры беренче чиратта - лингвистика, ягъни тел белеме тарафыннан билгеләнелә. Шуңа күрә татар теле укытучысы рус теленен үзенчәлекләрен яхшы сиземләргә, аларны истә тотарга бурычлы. Ул ике телгә хас булган охшаш һәм аермалы якларны даими рәвештә күрсәтеп барырга тиеш.

Билгеле булганча, укытуның максаты жәмгыять тарафыннан куелган социаль заказ белән билгеләнә. Татарстан Республикасының белем бирү системасына куйган төп бурычы – ижади фикерләүче, инициативалы, иҗтимагый тормышта актив катнашучы, белемле, ике дәүләт телендә һәм чит телләрдә дә иркен сөйләшеп аралашучы, билингваль шәхес формалаштыру.

Гомуми башлангыч белем бирү мәктәбендә татар телен укытуның максатлары:

- 1) укучыларга татар теленен фонетик, лексик, грамматик нигезләре буенча гамәли белем бирү;
- 2) балаларда телдән һәм язма сөйләм күнекмәләре булдыру; сөйләм эшчәнлегенен барлык төрләре буенча күнекмәләр формалаштыру;
- 3) укучыларның ижади активлыгын арттыру, аларда татар телен өйрәнүгә омтылыш һәм кызыксыну тәрбияләү;
- 4) балаларның рухи дөньясын баеп, төрле милләт вәкилләре арасында телләргә өйрәнү аша бер-берсенә ихтирам һәм дуслык хисе тәрбияләү.

Гомуми башлангыч белем бирү мәктәбендә татар телен укытуның бурычлары:

- 1) татар сөйләшен тыңлап аңларга күнектерү;

- 2) татар этикеты тәгъбирләрән кертәп, бирелгән ситуация буенча диалогик сөйләм оештырырга өйрәтү;
- 3) программада күрсәтелгән лексик темалар буенча телдән яки язмача сөйләм булдыруга ирешү;
- 4) карап чыгу, танышу, эзләнү, максаты белән уку төрләрән кулланып, төрле жанрдагы текстларны аңлап уку күнекмәләрен үстерү;
- 5) тәкъдим ителгән текстларны яттан өйрәнү;
- 6) мәкальләрнең рус эквивалентларын табарга һәм чагыштырырга өйрәтү;
- 7) татар телендәге сөйләмне фонетик, лексик, грамматик яктан дәрәс төзәргә күнектерү;
- 8) татар халкының фән, сәнгать, мәдәният өлкәсендәге казанышлары, күнеккән шәхесләре белән таныштыру.

3 нче сыйныфта рус телендә сөйләшүче балалар үзләштерергә тиешле белем –күнекмәләр:

1. Укытучының дәрәс, уен ситуацияле белән бәйлә сорауларын, күрсәтмәләрен аңлау.
2. Сүзләрен, сүзтәзмәләрен, жөмләләрен, грамматик формаларны бер-берсеннән ишетеп аера белү.
3. Сүзләрен, жөмләләрен тыңлап тәржемә итә белү.
4. Татар алфавитындагы хәрефләрен дәрәс, матур яза белү.
5. Дәрәс күчереп язу күнекмәләрен булдыру.
6. Бәйрәмнәр белән котлау, чакыру кәгазьләре яза белү.
7. Өйрәнелгән эчтәлек нигезендә әңгәмәдәшен белән контакт урнаштыра, сорау куя, җавап бирә, кире кага, раслый белү.
8. Дәрәсләктә бирелгән үрнәк диалогларны сәнгатьле итеп уку, сөйләү һәм охшаш диалоглар төзү.
9. Жанлы һәм жансыз предметларны, рәсем, картина эчтәлеген сурәтләп сөйли белү.
10. Укыган хикәянең эчтәлеген сөйли белү.
11. Кечкенә күләмле шигырьләрен яттан сөйләү.
12. Укыганда сүзлекләр куллана белү.
13. Үзе, гаиләсе һәм дуслары турында кечкенә информация бирә белү.

Туган (татар) теленнән календарь – тематик план.

№	Дәреснең темасы	Уку эшчәнлегә төрләр	Тикшерү төрләр	Көтелгән нәтиҗә	Үткөрү вакыты	
					план	факт
1	Важность изучения родного (татарского) языка. Туган (татар) телен өйрәнүнең әһәмияте.	Туган (татар) телен өйрәнүнең әһәмияте турында сөйләү.	“Танышу” диалог төзү һәм сөйләү	Исәнләшү-саубуллашу лексикасын кулланып диалог төзи белү.	6.09	
2	Ответы на вопросы кто? кого? Кому? Кем? Кемне? Кемгә? сораулары һәм аларга җавап.	Диалог төзү, ситуатив күнегүләр эшләү	Диалог төзү	<i>Син, сез</i> зат алмашлыкларының төшем, юнәлеш килеше формасын дөрес куллана белергә күнектерү.	13.09	
3	Существительное. Множественное число имён существительных Исем. Исемнәрнең күплек сан формасы.	Таблица буенча эш. Эш дәфтәрәндәге биремнәрне үтәү	Карточкалар белән эш	Предметлар-ның төсен, санын кулланып, үзең сорый белү (миңа биш кызыл алма бир әле).	20.09	
4	Спряжение существительных по принадлежностям Исемнәрнең тартым белән төрләнеше.	Эш дәфтәрәндәге биремнәрне үтәү, диалог төзү, ситуатив күнегүләр чишү	Сорау-җавап	Исемнәрнең тартым белән төрләнүен, кушымчалар-ның ялгану тәртибен үزلәштерү,	27.09	

5	Глагол. Начальная форма глагола. Фигыль. Фигыльнең башлангыч формасы.	Сорау жөмлэләр төзү, таблица, карточкалар белән эш; ситуатив күнегүләр чишү	Эш дәфтәрен-дәге бирем Индив сорау	Сорау аффиксларын, кайбер боерык фигыльләрне яттан белү, урынлы, дәрес куллана алуға ирешү	4.10	
6	Глагол. Отрицательная форма глагола настоящего времени изъявительного наклонения. Фигыль. Хәзерге заман хикәя фигыльнең юклык формасы	Күнегүләр эшләү, диалог төзү, ситуатив күнегүләр чишү	Диалог төзү, ситуатив күнегүләр эшләү	Үткән заман хикәя фигыльнең барлык-юклык формаларында кулланылы-шын гамәли үзләштерү	11.10	
7	Глагол. Спряжение отрицательной формы глагола настоящего времени изъявительного наклонения. Фигыль. Үткән заман хикәя фигыльнең юклык формасында зат-сан белән төрләнеше	Күнегүләр эшләү. Таблица белән эш итү.	Карточка-лар белән эш	Үткән заман хикәя фигыльнең юклык формасының ясалу ысулларын үзләштерү, аның зат-сан белән төрләнешен өйрәнү	18.10	

8	Числительные. Порядковые и количественные числительные. Саннар. Микъдар һәм тәртип саннары.	Эш дәфтәрендәге биремнәрне үтәү, ситуатив күнегүләр эшләү	Карточка- лар белән эш	Үтелгән материалны куллана белү	25.10	
9	Сколько время? В какое время? Сәгать ничә? Сәгать ничәдә?	Диалог төзү, күнегүләр эшләү	Сорау- жавап Диалог	Грамматик күнекмәләрне камилләштерү	8.11	
10	Мы кушаем в столовой. Без ашханәдә ашыйбыз.	Күнегүләр эшләү, парларда эшләү, дәрәслек, сүзлек белән эш	Индив/ фронт. сорау	Яңа сүзләрне истә калдыру, сөйләмдә куллану	15.11	
11	Существительное. Вин ительный падеж. Исем. Исемнең төшем килеше	Рәсемнәр буенча күнегүләр эшләү	Рәсем буенча эш Сорау- жавап	Грамматик күнекмәләрне камилләштерү	22.11	
12	Предлоги. Существительное. Склонение существительных в направительном, местно-временном и исходном падежах. Бәйләкләр. Исем. Исемнәрнең	Күнегүләр эшләү Рәсем буенча жөмлеләр төзү Таблица буенча эш Исемнәрне юнәлеш, урын- вакыт, чыгыш килешендә төрлөндерү	Күнегү эшләү	Нәрсә янына килгәнәңне, нәрсә янында уйнаганыңны нәрсә яныннан киткәнәңне әйтә белү Исемнәрне юнәлеш, урын-вакыт, чыгыш килешендә төрлөндерә белүне камилләштерү	29.11	

	юнәлеш, урын-вакыт, чыгыш килешендә төрләнүе					
13	Лексико-грамматический материал в рассказе Х.Гарданова “Хлеб”. Х.Гарданов “Икмәк” хикәясендә лексико-грамматик материал.	Төрле грамматик биремле күнегүләр Эшләр Эш дәфтәрендәге биремнәрне үтәр, ситуатив күнегүләр эшләр	Жөмләр төзү Диалог төзү.	<i>Эшли башлады, уйный башлады</i> грамматик төзелмәсен сөйләмдә куллана белү Нәрсә ашаганыңны, нәрсә эчкәнеңне әйтә белү	06.12	
14	Составление диалога по тексту “Г.Тукай – великий поэт”. “Г.Тукай – бөек шагыйрь” тексты буенча диалог төзү	Кагыйдә өстендә эш Күнегүләр эшләр	Сорау - җавап	Мактау формаларын, <i>аның китабы, аның әнисе</i> структурасын сөйләмдә куллана белү.	13.12	
15	Порядковые числительные. Использование союзов <i>потому что, поэтому</i> в тексте “Умный мальчик”. Тәртип саннары “Акыллы малай” текстында <i>чөнки, шуңа күрә</i> теркәгечләре.	Грамматик биремле күнегүләр эшләр; таблица буенча кагыйдә өстендә эш Яңа лексика өстендә эш, фонетик зарядка; <i>Чөнки, шуңа күрә</i> теркәгечләр жөмләр калыпларын төзү	Карточкалар белән эш Күнегүләр эшләр	Үтелгән материалны сөйләмдә куллана белергә күнектерү	20.12	
16	Хвалим друг друга. Формы похвалы.	Күнегүләр эшләр, рәсем	Индив./ фронт.	<i>Син иртән нишлисең?</i> соравын куя һәм җавап бирә белү; мактау	27.12	

	Без бер-беребезне мактыйбыз. Мактау формалары.	буенча яңа лексиканы кабатлау. ”Похвали меня” уены	сорау.	формаларын сөйләмдә куллануга ирешү		
17	Я помогаю другу. Мин дустьма булышам.	Күнегүләр эшләү. Диалог төзү. Ситуатив күнегүләр чишү	Индив./ фронт. сорау. Диалог	Кемне? Нәрсәне? соравына җавап бирүче сүзләрне жөмлэдә урынлы куллануга ирешү. Өй хезмәтендә булышырга тәкъдим итә белү. Предметның кайда икәнен әйтә, сорый белү.	10.01	
18	Лексико-грамматический материал в рассказе Идриса Туктара “Тяжелая нога”. Повторение темы: “Мы помогаем родителям”. Идрис Туктарның “Авыраяк” хикәясендә лексик-грамматик материал. “Без әти-әниләргә булышабыз” темасын кабатлау.	Грамматик биремле күнегүләр эшләү, эш дәфтәре буенча эш; үткән лексиканы кабатлау. Ситуатив күнегүләр эшләү, жөмлөләр төзү	Диктант Диалог төзү.	Антоним сүзтөзмәләрне сөйләмдә куллана белергә күнектерү. Жөмлә төрләрөн белү һәм үтенечне белдергән жөмлөләр төзү.	17.01	

19	Конструкция <i>Одевается, как заяц</i> в рассказе “Праздник Ёлки”. Зимние месяцы, признаки зимы. “Чыршы бэйрәме” хикәясендә <i>куян булып киенә</i> төзелмәсе. Кыш айлары, кыш билгеләре.	Ситуатив күнегүләр эшләү, Жөмлеләр төзү	Ситуатив күнегүләр	Грамматик төзелмәне үзләштерү һәм жөмлэдә дөрес куллану Кыш айларын атый, кыш билгеләрен әйтә белү.	24.01	
20	Прилагательное, как часть речи. Предложение. Сыйфат сүз төркеме. Жөмлә.	Диалоглар төзү. Эш дәфтәрендәге биремнәрне үтәү	Сорау.-жавап	Сыйфатларга мисаллар китерә белү.Сыйфатларны сөйләмдә кулланырга күнектерү.	31.01	
21	Грамматические отличия в татарском и русском языке. Окончания принадлежности у существительных. Татар һәм рус телләрендәге грамматик аермалар. Исемнәрнең тартым белән төрләнеше.	Таблица буенча эш, күнегүләр эшләү	Сорау.-жавап	Исемнәрнең тартым белән төрләнешен үзенчәлекләрен үзләштерү	07.02	

22	Нации, живущие в Татарстане. Татарстанда яшәүче милләтләр	яңа лексика өстендә эш, күнегүләр эшләү Рәвеш сүз төркеме белән танышу, яңа сүз язалу ысулларын өйрәнү (таблица буенча эш) Диалог төзү.	Индив./ фронт. сорау. Сорау-жавап Диалог төзү.	Өйрәнгән лексиканы истә калдыру, сөйләмдә куллану. Татарстанда яшәүче милләтләрне әйтә белү.	14.02	
23	Правописание имен собственных и нарицательных. Уртаклык һәм ялгызлык исемнәрнең дәрәҗәсе.	Грамматик биремле күнегүләр эшләү, эш дәфтәре буенча биремнәрне үтәү	Күнегүләр эшләү	Ялгызлык һәм уртаклык исемнәрне дәрәҗәсе	21.02	
24	Прилагательное. Сравнительная степень прилагательного. Местоимение. Сыйфат Сыйфатларның чагыштыру дәрәҗәсе. Алмашлык.	Ситуатив күнегүләр эшләү, эш дәфтәрендәге биремнәрне үтәү	Индив./ фронт. сорау.	Предметларның кайсысы зуррак, кечкенәрек, матуррак икәннен әйтә белү	28.02	
25	Я живу в деревне. Предлоги. Мин авылда яшим	Күнегүләр эшләү, үткән лексиканы кабатлау. Кагыйдә өстендә эш	Индив./ фронт. сорау.	Бәйләк сүзләр һәм билгеләү алмашлыклары кулланып жөмлөләр төзүгә өйрәнү	07.03	

	Бәйлек сүзләр.					
26	Лексико-грамматический материал в тексте “Вкусные слова”. “Тәмле сүзләр” текстында лексико-грамматик материал.	Күнегүләр эшләү, үткән лексиканы кабатлау.	Индив./ фронт. сорау.	“Тәмле сүзләр”не сөйләмдә куллана белү	14.03	
27	Мы дарим подарки. Поздравление с 8 Марта. Без бүләкләр бирәбез. 8Март бәйрәме белән котлау.	Парларда эшләү, ситуатив күнегүләр эшләү.Эш дәфтәрендәге биремнәрне үтәү	Диалог төзү.	Хәзерге заман, үткән заман хикәя фигыльнең зат-санда төрләне-шен сөйләмдә куллана белү	21.03	
28	Лексико-грамматический материал в рассказе “В трамвае”. “Трамвайда” хикәясендә лексико-грамматик материал.	Күнегүләр эшләү, яңа лексиканы кабатлау.Сораул арга җавап бирү. Чөнки, шуңа күрә текәгечләре белән кушма жөмлеләр төзү.	Сорау-җавап	Өйрәнгән лексиканы истә калдыру, чөнки, шуңа күрә теркәгечләрен сөйләмдә дөрес куллануга ирешү	28.03	

29	Лексик0-грамматический матеиал в рассказе “Друзья”. “Дуслар” хикәясендә лексик –грамматик материал.	Дәреслек, биремле карточкалар белән эш (тәржемә), телдән эш.	Индив./ фронт. сорау.	Грамматик күнекмәләрне камилләштерү	04.04	
30	Лексико-грамматический материал в рассказе “Белая шейка – моя любимая кошка”. “Акмуен - яраткан песием” текстында лексик-грамматик материал.	Күнегүләр эшләрү, сорау жөмләр төзү	Сорау-жавап	Өйрәнгән лексиканы истә калдыру, жөмләргә сорау кую күнекмәләрен камилләштерү	11.04	
31	Лексико-грамматический материал в рассказе “Наступило лето”. “Жәй житте” текстында лексик-грамматик материал.	Сүзләрне кабатлау, текстны уку, сорау ларга жавап бирү	Индив./ фронт. сорау.	Хәзерге заман хикәя фигурасын III зат күплек сан формасын сөйләмдә куллану.	18.04	
32	Лексико-грамматический материал в рассказе	Сүзләрне кабатлау, текстны уку,	Индив./ фронт. сорау.	Өйрәнгән лексиканы истә калдыру Дус, тату яшәү турында әйтә белү	25.04	

	“Цвета” “Төсләр” әкиятендә лексик-грамматик материал.	сорау ларга жавап бирү				
33	Р.Фәйзуллин Лексико- грамматический материал в стихотворении “Где много ягод? “Жиләк кайда күп ?” шигырендә лексик-грамматик материал.	Сүзләрне кабатлау, шигырьне уку, соруларга жавап бирү; диалог төзү.	Индив./ фронт. сору.	Өйрәнгән лексиканы сөйләмдә куллану.	02.05	

Эш программасына үзгәрешләр кертү бите

Класс	Теманың исеме	План буенча уздыру вакыты	Үзгәреш кертүнең сәбәбе	Факт буенча уздыру вакыты

Лист согласования к документу № 121-о от 31.08.2023
Инициатор согласования: Мартынова Л.Р. Директор
Согласование инициировано: 09.11.2023 15:04

Лист согласования			Тип согласования: последовательное	
N°	ФИО	Срок согласования	Результат согласования	Замечания
1	Мартынова Л.Р.		 Подписано 09.11.2023 - 15:04	-